

colás füzetek, munkaszerződések, gazdasági naplók), amelyeket eddig néprajzi szempontból csak kevésbé hasznosítottak.

Nagy érdeklődés kísérte az *időszerű gyűjtési feladatokkal foglalkozó munkaülés* előadásait és hozzászólásait. Itt merült fel, hogy a néprajzi gyűjtőmunkát segítő kérdőívek egy része egyre kevésbé felel meg az újabb néprajzi kutatások igényeinek, eszerint a néprajzi gyűjtés-vezetés előtt nemcsak az a sürgető feladat áll, hogy kérdőíveket készítsen és jelentessen meg a néprajz *valamennyi* számba jövő területére, de az is, hogy olyan új, korszerű kérdőívekkel állja elő a gyűjtőket, amelyek lehetővé teszik az újabb jelenségek és változások vizsgálatát.

A találkozó utolsó napján került sor a *szabad fórumra*, amelyet ez alkalommal is nagy aktivitás jellemezett. Számos gyűjtő számolt be munkájáról. Elhangzott ezen a fórumon, hogy az egyetemek, főiskolák néprajzzal foglalkozó diákjait — akik sikeresen szerepeltek néprajzi anyaggal a tudományos diákkonferenciákon — be kellene vonni a mozgalomba. Többen szóvá tették, hogy változatlanul megoldatlan a néprajzi — és általában a honismereti — szakkör-vezetők továbbképzése. Ezen a szabad fórumon jelentette be dr. Laczkovits Emőke, a Bakony Múzeum munkatársa, hogy két esztendő múlva Veszprémbe várják a XIII. gyűjtőtálalkozó résztvevőit.

A találkozót két rangos rendezvény egészítette ki. Az első este a Fejér megyei népi együttes műsorában gyönyörködhetek a résztvevők, két nap múlva pedig tanulmányi kiránduláson vettek részt a Velencei-tó környékén. Ez alkalommal sor került a pákozdi honvédelmek, a kápolnásnyéki Vörösmarty Emlékház és a sukorói néprajzi ház megtekintésére. A barátságok és ismerkedések elmélyítését jól szolgálták az esténkénti közös népdaléneklések.

Végezetül hadd idézem *Andrástalvy Bertalannak*, a Magyar Néprajzi Társaság alelnökének szavait, aki a szabad fórum vezetőjeként hangsúlyozta, hogy a *hagyomány továbbélése, továbbéltetése kollektív feladat*. Felidézte a régi határjárásokat, amikor a falu közössége esztendőről esztendőre járta a település határát és megújította a határjeleket. Nagyobb települések esetében egy-egy ember képtelen volt fejben tartani a teljes határvonalat, de a közösségben mindig akadt valaki, aki éppen azon a részen pontosan ismerte a határt, így a közösség kollektív ismerete lehetővé tette a határpontositást. Az önkéntes gyűjtők kollektív tudása is így összegződik — mondotta *Andrástalvy* —, hogy fenntartsa és továbbvigye az elődöktől öröklött tudást.

Halász Péter

A legújabb Sebestyén Gyula-emlékermesek

A neves tudós, messze tekintő tudománypolitikus és nagy hatású gyűjtésszervező, *Sebestyén Gyula* (1864—1946)¹ nevével fémjelzett emlékermet a Magyar Néprajzi Társaság első ízben 1966-ban ítélte oda azoknak a kiváló önkéntes gyűjtőknek, akik az országos néprajzi és nyelv-járási gyűjtőpályázatokon, illetőleg szakkörvezetőként több éven keresztül kiemelkedő eredményt értek el. Az 1985. évi kitüntetések sajátos vonása, hogy két, határainkon kívüli gyűjtő is szerepel az éremtulajdonosok között, s hogy az itthoni kitüntetettek eredményesen foglalkoztak a hazai nemzetiségek hagyományainak búvárlásával is. Az emlékermet, a most bemutatottakkal együtt eddig negyvenketten érdemelték ki.²

DUKA JÁNOS, nyugalmazott csikszeredai tanfelügyelő 1960 óta végez intenzív és a szakmai körök által is sokra becsült néprajzi-nyelvjárási gyűjtést. Több témakört magába ölelő gyűjtései közül hiánypótló jelentőségűek a székelyföldi falucsúfolókkal és alkalmazásukkal foglalkozó, valamint az ugrancsak a Székelyföld több helységéből származó, paraszti anekdotákat, jellemző humoros történeteket tartalmazó gazdag anyagú gyűjteményei.

Jórészt elsőnek említett gyűjtéseire támaszkodik Kovács Ágnesnek a Magyar Népese Katalógus Füzetek 3. számaként megjelent, A rátótíadák típusmutatója (Budapest, 1966) c. munkája. Paraszti anekdotáit pedig a Vöö Gabriella által gondozott nagy sikerű kiadvány: Kilenec kéve hány kalangya? (Kriterion, Bukarest, 1982. 286 old.) tette széles körben ismertté.

DR. GELENCSÉR JÓZSEF, a városi tanács osztályvezető-helyettese (Székesfehérvár) gyermekkorát szülőfalujában, a Fejér megyei Sárkeresztúron töltötte, s a kisparaszti családi környezetben alkalma volt a falusi élet megfigyelésére. Székesfehérvári gimnazistaként kezdett foglalkozni néprajzi és történelmi kérdésekkel, s e tárgykörökben megyei és országos versenyeken eredményesen szerepelt. Pécsi joghallgató korában lehetőséget talált arra, hogy a baranyai magyarok, németek és délszlávok életével ismerkedjék.

1975 óta rendszeresen részt vesz az országos néprajzi és nyelvjárási gyűjtőpályázatokon. Pályamunkái részben szülőfaluja parasztságának életével, részben a baranyai délszlávok, közelebről a Dráva menti sokácok népéletével foglalkoznak. Ez utóbbi tárgykörben — horvát nemzetiségű feleségével közösen, főként Alsószentmártonban — hiánypótló gyűjtő- és feldolgozó munkát végzett.

1977-től Székesfehérvár — különösen a lebontásra ítélt városrész, a Palotaváros — néprajzával is igen eredményesen foglalkozik, nemcsak az ottani parasztság, hanem a helyi kisiparosok, kiskereskedők körében is. Ennek kapcsán értékes muzeális tárgyfelderítő tevékenységet is végzett. Kezdetől fogva mindkét részre nézve gyümölcsöző kapcsolatot tart az István Király Múzeum néprajzkutatóival, amit tanúsít, hogy Demeter Zsófia történésszel és Lukács Lászlóval közösen végzett palotavárosi kutatómunkájuk összegezését az MTA Fejér Megyei Bizottsága 1982-ben meghirdetett pályázatán I. díjra érdemesítette.

1981-től részt vesz a Veszprém Megyei Múzeumigazgatóság által szervezett, a Káli-medence falvainak néprajzával foglalkozó kollektív kutatómunkában. Itt főképp a népi jogélet és népjogszokások kutatásával foglalkozik igen eredményesen.

A megjelölt vidékekről származó, változatos tematikájú pályamunkái általában magasabb megyei díjazásban részesültek, illetőleg több alkalommal előkelő országos díjat nyertek. Gyűjtéseinek, feldolgozásainak színvonalát mutatja, hogy közülük 21 megjelent részint a Fejér Megyei Múzeum Alba Regia c. évkönyveiben (1978, 1981, 1983), továbbá a Fejér Megyei Szemlében (1980, 1981, 1983), a Néprajzi Pályamunkák Fejér megyében I. c. anatóliában (Veszprém, 1978), a Dunántúl településtörténete c. tanulmánykötetben (Veszprém, 1982), a Palotavárosi írások c. gyűjtemény kiadványban (Székesfehérvár, 1983), a Honismeretben (1981, 1984), a Veszprém Megyei Múzeumok Közleményeiben (1982)).

HENTZ LAJOS nyugalmazott tanár (Mezőberény) mint gyűjtő és mint honismereti szakkörvezető egyaránt kiemelkedő eredményt ért el. 1970 óta vesz részt az országos néprajzi és nyelvjárási gyűjtőpályázaton. Benyújtott 10 pályamunkája közül 9 országos díjazást érdemelt ki. Gyűjtései lakóhelyének, Mezőberény nagyközségnek népi kultúrájával foglalkoznak: Jegyzetek Mezőberény néprajzához összefoglaló című, ötrészes pályamunka-sorozatából kiemelt országos I. díjat ért el 1981-ben beadott, a helyi és környékbeli himzésekkel és textiliákkal foglalkozó, gazdagon illusztrált pályamunkája. Hasonlóan kiemelt országos I. díjat ért el 1983-ban egy mezőberényi parasztgazdaság 17 évig vezetett gazdasági naplójának elemző feldolgozását tartalmazó pályaműve. Lakóhelye nemzeti hagyományainak gyűjtésével is eredményesen foglalkozott. Az 1977. évi pályázatra benyújtott, magnetofonfelvétel alapján készült, 82 kottát tartalmazó szlovák népdalgyűjteménye országos II. díjat érdemelt ki. Igen jól rajzol és fényképez. Pályamunkáihoz 239 rajzot és 262 fényképet mellékel.

Az általa vezetett felnőtt honismereti és diszitóművészeti szakkör tagjait eredményesen bevonta gyűjtőmunkájába, amiről díjazott népszokásgyűjtésük is tanúskodik. Velük együtt értékes muzeális tárgyakkal gazdagította a helyi művelődési házban elhelyezett néprajzi-helytörténeti gyűjteményt. Az általa vezetett szakkörrel a honismereti munka népszerűsítésére és a vidék néphagyományának megismertetésére gyakran rendeznek nyílt szakköri alkalmakat, amelyek jelentős látogatottságot élveznek.³ Gyűjtőmunkájuk eredményeit igyekeznek a megye más szakköreivel is megismertetni. Ezt szolgálja himzések kiadványuk, népdalválogatásuk, valamint a környék himzés- és textilművészetét bemutató, 50 darabból álló színes diákérsorozatuk, melynek felhasználásával ismeretterjesztő előadásokat tartanak.

Hentz Lajos az Országos Gyűjtőpályázathoz kapcsolódó tevékenysége mellett több alkalommal kiemelkedően szerepelt a Duna menti folklórfesztivál keretében meghirdetett, A folklór a mai életben című pályázaton. Ide benyújtott pályamunkáival, melyek a helyi diszitóművészeti szakkör történetét és közművelődési tevékenységét, valamint a helyi szötes- és himzész kultúrát ismertetik, három alkalommal nyert díjat, a pályaműveinek részletei meg is jelentek a folklórpályázat 1979-es és 1981-es gyűjteményes kötetiben.

LÁBADI KÁROLY laskói (Jugoszlávia) tanár, az Eszéken megjelenő Képes Magyar Újság Örökségünk c. rovatának vezetője több mint egy évtizede foglalkozik a néprajzi kérdések iránti érdeklődést terjesztő cikkeik írásával, valamint a Drávaszög magyar néphagyományának szakszerű feltárásával. Gyűjtőmunkáját a hazai folklorista Katona Imrével együttműködve, s ennek érdekében a tanulóifjúságot is mozgósítva, igen eredményesen végzi. Eddig publikált és előkészületben levő munkái meggyőzően tanúskodnak erről: *Katona Imre — Lábadi K.*: Erdők, mezők, vadligetek (Drávaszögi magyar népballadák). Újvidék, 1980 — *Lábadi K.*: Hold letette, nap felkapta (Drávaszögi magyar találósok). Eszék, 1982. — *Uő.*: Dohányosok. A telecskai dohánytermesztés és szokincse. Telecska, 1983. — *Uő.*: Laskaiak (Eligazító a laskói helytörténeti és néprajzi gyűjteményhez). Laskó, 1983. — *Katona I. és Lábadi K.*: Drávaszögi magyar népdalok. Újvidék, sajtó alatt. — *Uők.*: Drávaszögi magyar közmondások. (Előkészületben.)

Lábadi Károlyt az ELTE Folklór Tanszéke 1983-ban Ortutay-díjjal tüntette ki.⁴

M. P.

¹*Diószegi Vilmos*: Sebestyén Gyula. A múlt magyar tudósai. Budapest, 1972.

²M. P. A Sebestyén Gyula-emlékérem kitüntetettjei. Honismereti Híradó, 1974. 1. sz. 48—49 old. — M. P.: Sebestyén Gyula-emlékérmesek. Honismeret, 1983. 3. sz. 16—19 old. — M. P.: Új Sebestyén Gyula-emlékérmesek. Honismeret, 1983. 6. sz. 46—48. old.

³Szakkörvezetői munkáról beszél a Honismeret 1985. 4. számában.

⁴Lásd Honismeret 1983. 4. számát.